

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Кафедра теорії та історії музики

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

у галузі знань 02 - Культура і мистецтво
зі спеціальності 025 - Музичне мистецтво
на тему:

«Ударні інструменти в сучасній рок-музиці»

Виконав:

Студент магістратури заочної форми навчання
спеціальності 025 - Музичне мистецтво

Бехбудов Олександр Ілхамович

Науковий керівник: Откидач В.М.,

доктор мистецтвознавства, професор

Рецензент: Щепакін В.М.,

доктор мистецтвознавства, доцент

Національна шкала

Кількість балів: Оцінка: ECTS

Голова комісії _____ Снедков І.І.

Члени комісії _____ Большакова Т. В.

_____ Рощенко О.Г.

Харків – 2021

	2
ЗМІСТ	3
ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ОРГАНОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ УДАРНИХ МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ	5
1.1. Ударні музичні інструменти: поняття та історія розвитку	5
1.2. Види ударних музичних інструментів.....	10
1.3. Особливості використання ударних інструментів в рок-музиці	14
ВИСНОВКИ ДО I РОЗДІЛУ	15
РОЗДІЛ II. УДАРНІ МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ В СУЧАСНІЙ РОК-МУЗИЦІ	17
2.1. Характеристика основних сучасних ударних рок-інструментів.....	17
2.2.1. Бас-барабан.....	17
2.2.2. Малий (робочий) барабан.....	18
2.2.3. Том-томи.....	21
2.2.4. Електронні барабани.....	22
2.2.5. «Залізо» (тарілки).....	23
2.2.6. Барабанні палички.....	25
2.2.7. Ударна (барабанна) установка.....	27
2.3. Музична перкусія: допоміжні ударні інструменти, що використовуються в сучасній рок-музиці.....	30
ВИСНОВКИ ДО II РОЗДІЛУ	34
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	38

ВСТУП

Обґрунтування теми дослідження. Рок-музика займає особливе місце в світовій музичній культурі. Вона з'явилася відносно недавно, і стрімко увійшла в сучасне життя, перетворивши під себе і свої потреби багато музичних інструментів.

В основі рок-музики лежить ритм, що задається найчастіше ударними інструментами. На початку розвитку цього музичного стилю це були барабани і тарілки, зараз це часто комп'ютерні секвенсери. Від акустичних і електронних інструментів, через синтезатори до комп'ютерних програм і пристроїв – ось шлях, який пройшов рок.

Але любителі і хранителі традицій не поспішають розлучатися з гітарами та ударними. Змінюються покоління, змінюються музичні вподобання, але старий, добрий, гучний і ритмічний рок живий.

Нині ударні інструменти займають важливу нішу в музиці будь-якої рок-групи. Вони можуть виконувати як акомпануючу (ударна установка, конги, бонги, перкусія), так і сольну функцію (темперованого ударні: в першу чергу, вібрафон, а також ксилофон, маримба, дзвіночки, литаври). Гра на ударних інструментах (в тому числі на ударній установці) нині є невід'ємною частиною сучасної рок-музики.

Отже, актуальність теми дослідження постає вагомим питанням проведення огляду ударних музичних інструментів, що використовуються в сучасній рок-музиці.

Метою роботи є характеристика ударних музичних інструментів та розгляд особливостей їх використання в сучасній рок-музиці.

Для досягнення поставленої мети, необхідно виконати низку **завдань**:

- визначити поняття ударних музичних інструментів та розглянути історію їх розвитку в рок-музиці;
- провести класифікацію сучасних ударних музичних інструментів;
- проаналізувати особливості використання названої групи інструментів в сучасній рок-музиці;

- розглянути конкретні музичні інструменти, що використовуються в сучасному року, як основні так і допоміжні.

Об'єктом дослідження виступає рок-музика.

Предметом роботи є ударний музичний інструментарій в сучасній рок-музиці.

Стан наукового опрацювання проблематики. Дослідженню місця ударних музичних інструментів в рок-музиці в тій чи іншій мірі приділяли увагу в своїх роботах А. Раздобудов, В. Горохов, Т. Єгоров, В. Штейман, В.В. Лисих, Г. В. Соколов, Д. Стронг, Р. Янбеков та ін.

Методологічною основою роботи виступає низка наукових **методів**: – історичний (заснований на вивченні виникнення, формування та розвитку рок-виконавства на ударних інструментах у хронологічній послідовності);

– системний (було розглянуто рок-виконавство як цілісний комплекс взаємопов'язаних елементів);

– порівняльний (було порівняно музичний інструментарій та його застосування в рок-виконавстві) та інші методи дослідження.

Наукова новизна дослідження полягатиме в тому, що буде:

- вперше здійснено порівняльний аналіз нових технологій при грі в рок-музиці;

- проаналізовано розвиток ударних інструментів в сучасному рок-виконавстві;

- набуло подальшого розвитку виявлення застосування новітніх ударних інструментів в рок-музиці.

Практичне значення роботи. Матеріал зібраний в цій роботі, акумулює в собі історичний, прогресивний, виконавський та методичний досвід, який буде корисним як музикантам-початківцям, так і професійним виконавцям.

Структура роботи зумовлюється її метою та завданнями. Робота складається зі Вступу, двох Розділів, Висновків та Списку використаної літератури. Список літератури налічує 43 позиції, з них 4 англійською мовою.

РОЗДІЛ I. ОРГАНОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ УДАРНИХ МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

1.1. Ударні музичні інструменти: поняття та історія розвитку

Ударні інструменти пройшли довгий шлях еволюції, вони вважаються одними з перших інструментів, створених людиною, і навіть зараз, жодна композиція, жоден музичний ансамбль не обходиться без ритмічного звучання, що надають їм ударні інструменти.

Нині під ударними, розуміються музичні інструменти, звук на яких видобувається ударом (руками, паличками, молоточками і тощо) по тілу, що стає його джерелом. Іноді ударні музичні інструменти називають словом перкусія. Музикант, що грає на ударних інструментах називається ударником, або перкусіоністом, в рок та джазових групах також барабанщиком [5].

Проаналізувавши низку наукових джерел, можна навести коротку характеристику становлення ударних музичних інструментів. При цьому наведена характеристика не буде стосуватись праісторії, нашим завданням є розгляд сучасних музичних інструментів в рок-музиці.

Варто відмітити те, що перші барабани були влаштовані практично так само як і зараз: за основу бралось порожнисте тіло і на нього натягалися з двох сторін мембрани. За основу мембран бралася шкіра тварин і стягувалася їхніми жилами, пізніше мотузками; за нашого часу використовуються спеціальні металеві кріплення. Барабани використовувалися не тільки для створення музики і супроводу різних ритуальних обрядів, танців і церемоній, вони так само широко застосовувалися як сигнальні інструменти для передачі повідомлень при військових походах і діях, і навіть як засоби попередження про небезпеку. Барабан був найкращим інструментом для виконання таких

завдань, тому що його легко виготовити, він створював багато шуму і його звук добре поширюється на великі відстані [6].

Тривалий час бас-барабан був елементом різних оркестрових виступів, і застосовувався під час воєнних дій та маршів. У 1500-х роках бас-барабан був привезений з Туреччини до Європи, де він став дуже популярний в силу свого надпотужного звуку, а в подальшому його почали використовувати на різних музичних заходах [5].

Том-томи з'явилися в Африці і називалися вони в той час тамтами. Їх виготовляли з порожнистих стовбурів дерев, що слугувало діжкою барабана, а в якості мембран використовувалися шкури тварин. Звуки, що видавалися тамтамами застосовувалися для того, щоб привести своїх одноплемінників в бойову готовність або ж для створення особливого стану трансу під час здійснення обрядів і церемоній. Щодо малого барабана, праобраз якого називають військовим барабаном або робочим барабаном, був запозичений у арабів, які проживали в Палестині та Іспанії. Надалі став невід'ємним атрибутом під час воєнних дій [6].

На початку 1920-х років з'явився перший прообраз сучасного hi-hat'a, так звана «Чарлтонська педаль» — пристрій, що поєднував у собі педаль для ніг на стойці з закріпленими зверху маленькими тарілками. Інша назва, — «низький хлопчик» або «тарілки для носка». Однак, даний винахід був дуже низьким, а тарілки були маленького діаметру, що само по-собі дуже не зручно, і ось вже в 1927 році з'явилася поліпшена модель hi-hat, в народі її назвали «високі капелюхи». Тепер стійка для хай-хета стала вище, а тарілки більше, що давало можливість барабанщику грати ногою, руками або комбінувати варіанти виконання [5]. Отже, завдяки цьому, люди, які грали на hi-hat, могли робити не тільки удари паличками по тарілкам, а й видавати допоміжні звуки лівою ногою.

На тлі таких винаходів все більше і більше людей стали захоплюватися грою на ударних інструментах. Як наслідок, почали з'являтися нові види тарілок, граючи за якими барабанні малюнки добре «прикрашалися»,

проводилися експерименти з різними розмірами і формами тарілок, а в подальшому і сплавами з яких вони виготовлялись, тим самим отримувались нові види видобутих звуків.

Пізніше барабанщики і виробники інструментів стали розробляти механізми, що дозволяють керувати грою в бас-барабан — наприклад, різні важелі, що керувалися руками або ногами. Першу педаль для бас-барабана винайшов Вільям Ф. Людвіг в 1909 році. Винахід дозволив грати в барабан більш легко і швидко — з'явилася деяка свобода рук для концентрації на малому барабані та інших інструментах. До цього моменту для повноцінного виступу потрібно було як мінімум три барабанщика: один для гри на малому барабані, другий для гри на тарілках і третій для гри на бас-барабанах [5].

На цьому історія педалей не закінчується, вже в 1909 році Вільям Ф. Людвіг і його брат Теобальд запатентували абсолютно нову модель педалі для бас-барабана, яка назавжди змінила барабанний світ. Це була перша навісна педаль з піднятим валом, яка мала унікальні особливості, такі як: поворотне калатало, систему прямого приводу (на сучасній мові - direct drive) пластини педалі; додаткове калатало для тарілки було пов'язано з педаллю, але при цьому була можливість змінити її положення, щоб дозволити грати барабанщику тільки на бас-барабані [5].

Надалі з'являлися інші моделі педалей, такі як Ludwig - Super Speed, New Speed (з них почалося застосування підшипників у валу).

Барабанні палички як такі з'явилися не відразу — спочатку звук з барабанів витягували руками. Пізніше почали застосовувати барабанні палиці з одного боку обмотані щільною тканиною. Барабанні палички такими якими ми бачимо їх зараз, з'явилися не так давно, лише в 1963 році, коли Еверетт «Вік» Ферс (Vic Firth), розуміючи наскільки вони не зручні і великі, а часто і різні за вагою, запропонував новий стандарт для паличок, що відрізнявся тим, що палички виготовлялися рівними і однаковими, як за розміром, так і за вагою, і важливо те, що кожна з паличок в парі видавала при ударі звук однієї і тієї ж тональної забарвленості і тембру [5].

Ударна установка в сучасному її вигляді не була скомпонована в якийсь певний момент - протягом практично всього 20-го століття «drumset» постійно вдосконалювався не тільки музикантами, але і виробниками інструментів.

Починаючи з 1900-х років, барабанщики почали експериментувати з різними варіантами розміщення малого барабана, бас-барабана, том-томів і тарілок. Методом проб і помилок ударники шукали такий стан, при якому можна було задіяти якомога більше ударних інструментів і при цьому було зручно грати.

Так з'явилися найперші ударні установки по комплектації схожі на сучасні, відомі були вони під назвою «trap kits», і справді відносяться до сучасних інструментів сімейства мембранофонів. Комплектація складалася з: бас-барабану, малого барабану на підставці, маленької тарілки, інших ударних інструментів, прикріплених до бас-барабану або до невеликого столу.

На всіх цих інструментах, крім бас-барабана, грали паличками або щітками. Бас-барабан періодично штовхали ногою для видобування звуку, чому присвячена відома назва «kick drum». Нині в бас-барабан б'ють виключно педаллю [6].

В середині 1930-х талановитий барабанщик Джин Крупа запропонував власну розстановку барабанів в «ударній системі», використовуючи комплект з чотирьох барабанів, до складу яких входили том-томи, і при цьому могли налаштовуватися по обидва боки. Його геніальний підхід відразу ж перевернув весь барабанний світ на той момент.

Ось так до кінця 1930-х років комплект барабанів вже включав:

- бас-барабан;
- малий барабан;
- один або кілька том-томів;
- тарілки різних розмірів,
- різні дерев'яні пристосування, з яких теж можна було витягти досить різноманітні та красиві звуки [6].

На цьому фантазія барабанщиків тих часів не закінчується, багато із них вносили в свій drum set різні доповнення, такі як: вібрафон, дзвіночки, гонги й ін.

До речі в 1932 році закінчилася розробка пристрою під кодовою назвою Rhythmicon — це був перший прообраз сучасних драм-машин, що стали популярними лише в 1980-х.

У 1940-х роках розвиток барабанів на тлі починаючої війни, значно знизився, але, тим не менш, компанія Gretsch освоїла технологію багат шарового розшарування дерева і застосувала її в виробництві корпусів барабанів. Ця технологія ані трохи не застаріла і використовується до нині [5].

У повоєнний час барабанний світ знову розворушився, почалося удосконалення всіх компонентів і пристосувань ударної установки:

- стійки ставали міцнішими;
- підвісне обладнання стало більш зручним;
- педалі працювали швидше;
- бас-барабан став менше;
- з'явилися нові види тарілок, вони стали більшими і звучали набагато краще.

У 1956 році Ремо Беллі і Чик Еванс, абсолютно не знаючи один одного, розробили мембрани із пластику, які були набагато стійкіші до вологості і краще зберігали налаштування, витіснивши при цьому застарілі шкіряні мембрани.

У 1960-1970-их роках барабанщики значно розширили асортимент барабанних установок, створюючи досить складні барабанні сети, які зараз є абсолютною нормою. У гонитві за швидкістю, деякі стали використовувати другий басовий барабан, що в подальшому послужило поштовхом до створення «кардану» [5].

Гітари, підключені до підсилювачів, видавали дуже потужний і гучний звук, і часто було так, що гра барабанщика була ледве чутна, тому для того,

щоб посилити звук барабанів стали використовуватися більш глибокі і об'ємні барабани.

Крім того, розвиток електроніки підштовхнув до винаходу перших електронних барабанів, які могли створювати звуки, недоступні традиційним барабанам.

У 1980-х роках вибір барабанів в магазинах значно розширився, та й ціни стали цілком прийнятними, купити барабанну установку стало дуже легко, що породило нову хвилю талановитих барабанщиків і виникнення абсолютно нових музичних стилів. У цей час стали широко використовувати драм-машини і різні семплери [5].

На нинішній день барабанщики успішно використовують сучасні музичні технології, поєднуючи їх з традиційними моделями ударних інструментів.

1.2. Види ударних музичних інструментів

Всі ударні інструменти, в залежності від можливостей отримання звуків та музичних якостей, діляться на два види: з невизначеною висотою звуку (тарілки, барабани) і з визначеною висотою звуку (ксилофон, литаври).

Залежно від типу звучачого тіла (вібратора), ударні інструменти поділяються на перетинчасті (литаври, барабани, бубон та ін.), пластинчасті (ксилофони, віброфони, дзвіночки та ін.), самозвучні (тарілки, трикутники, кастаньети та ін.).

Гучність звучання ударних інструментів залежить від амплітуди коливань і розмірів звучачого тіла, тобто сили удару. Є інструменти, в яких посилення звучання досягається шляхом додавання резонаторів. Тембр їх звучання залежить від декількох факторів, головними з яких є матеріал, з якого виготовлений інструмент, форма звучачого тіла і спосіб нанесення удару [16].

У перетинчастих ударних інструментах звучачим тілом є натягнута перетинка або мембрана.

Розглянемо декілька видів перетинчастих ударних інструментах.

Литаври — інструмент з певною висотою звучання, що має металевий корпус у вигляді котла, у верхній частині якого натягнута мембрана з добре виробленої шкіри. В даний час, в якості мембрани використовують спеціальну перетинку з полімерних матеріалів підвищеної міцності [16].

Мембрана кріпиться на корпусі за допомогою обруча і натяжних гвинтів. Цими гвинтами, розташованими по колу, натягують або відпускають мембрану. Таким чином здійснюється настройка литаври: якщо мембрану натягувати, то лад буде вище, і, навпаки, якщо мембрану відпускати, то лад буде нижче. Щоб не заважати вільній вібрації мембрани, в центрі котла, знизу є отвір для переміщення повітря.

Корпус литавр виготовляють з міді, латуні або алюмінію, встановлюють їх на підставці - триніжці.

Розрізняють литаври гвинтові, механічні та педальні. Найбільш поширені педальні, так як одним натисканням на педаль можна, не перериваючи гри, перебудувати інструмент на потрібну тональність [11].

Барабани — інструменти з невизначеною висотою звучання. Розрізняють барабани малий і великий, малий, том-тенор, том-бас, бонги [35].

Великий барабан є корпусом циліндричної форми, обтягнутий з двох сторін шкірою або пластиком. Великий барабан має потужний, низький і глухий звук, який витягується дерев'яним калаталом з кулястим наконечником. В даний час для мембран барабанів стали застосовувати замість дорогої шкіри, пергаментну полімерну плівку, що має більш високі показники міцності і кращі музично-акустичні властивості. Корпус барабана виготовляється з листової сталі або клеєної фанери, облицьовується художнім целулоїдом [16].

Малий барабан має вигляд невисокого циліндра, обтягнутого з двох боків шкірою або пластиком. Мембрани (перетинки) кріпляться до корпусу за допомогою двох ободків і стяжних гвинтів.

Для додавання барабану специфічного звуку над нижньою мембраною натягуються спеціальні струни або спіралі, які приводяться в дію за допомогою скидаючого механізму.

Барабан том-том-тенор і барабан том-том-бас не відрізняються по влаштуванню і застосовуються в естрадних ударних установках. Барабан том-тенор кріпиться за допомогою кронштейна на превеликий барабан, барабан том-том-бас встановлюють на підлозі на спеціальній підставці.

Бонгами є барабани невеликих розмірів з натягнутою з одного боку шкірою або пластиком. Вони входять до складу естрадної ударної установки. Між собою бонги з'єднуються перехідниками [16].

До пластинчастих ударних інструментів з певною висотою звучання відносяться ксилофон, металофон, віброфон та ін.

Ксилофон — являє собою набір дерев'яних брусків різних розмірів, що відповідають різним по висоті звукам. Брусочки виготовляють з палісандра, клена, горіха, ялини. Вони розташовуються паралельно в чотири ряди в порядку хроматичної гами. Кріпляться брусочки на міцних шнурках і поділяються пружинками. Шнур проходить крізь отвори в брусочки. Для гри ксилофон розкладають на маленькому столику на пайових гумових прокладках, розташованих уздовж шнурів інструменту [31].

Грають на ксилофоні двома дерев'яними паличками з потовщенням на кінці. Ксилофон використовують як для сольної гри, так і в оркестрі. Діапазон ксилофона — від сі малої октави до до четвертої октави.

Металофони схожі з ксилофоном, тільки звукові пластини виготовлені з металу (латуні або бронзи).

Вібрафон являє собою набір хроматично налаштованих алюмінієвих пластин, розташованих в два ряди аналогічно фортепіанній клавіатурі. Пластини встановлюються на високій станині (столі) і кріпляться на шнурках. Під кожною пластиною в центрі знаходяться циліндричні резонатори відповідної величини. Через всі резонатори у верхній частині проходять осі, на яких кріпляться вентиляторні крильчатки [13].

З боку станини вмонтований портативний безшумний електродвигун, який рівномірно обертає крильчатки протягом всієї гри на інструменті. Таким чином досягається вібрація. Грають на вібрафоні двома, трьома, чотирма довгими паличками з гумовими кульками на кінцях.

Діапазон вібрафона — від фа малої октави до фа третьої октави або від до першої октави до ля третьої октави. Вібрафон використовують в симфонічному оркестрі, але частіше в естрадному оркестрі або як сольний інструмент.

До самозвучних ударних інструментів відносяться: тарілки, там-там, маракаси, брязкальця та ін.

Тарілки представляють собою металеві диски, виготовлені з латуні або нейзильберу. При ударі тарілок одна об одну видається тривалий дзвінкий звук. Іноді застосовують одну тарілку і витягають звук ударом палички або металеві щітки. Випускаються тарілки оркестрові, тарілки "чарльстон", тарілки "гонг" [17].

Там-там або гонг — бронзовий диск з загнутими краями, по центру якого вдаряють калаталом з повстяним наконечником, звук гонга глибокий, густий і похмурий, досягає повної сили не відразу після удару, а поступово.

Маракаси — кулі з деревини або пластмаси, наповнені невеликою кількістю дрібних шматочків металу (дробом), ззовні маракаси барвисто оформлені. Для зручності утримання під час гри вони забезпечені ручкою. Струшуючи маракаси, відтворюють різні ритмічні малюнки.

Брязкальця є наборами маленьких тарілочок, укріплених на дерев'яній пластині.

Підсумовуючи вищенаведене, можна констатувати той факт, що нині ударні музичні інструменти представлені досить широким асортиментом, що, в свою чергу, дозволяє різноманітним музичним колективам використовувати їх відповідно до власних потреб, до свого стилю та звучання.

1.3. Особливості використання ударних інструментів в рок-музиці

Весь перелічений арсенал ударних музичних інструментів був асимільований і широко затребуваний сучасною рок-музикою.

Ударні інструменти постійно вдосконалювалися і видозмінювалися, зокрема з'явилася можливість працювати в приміщеннях. Нині неможливо уявити собі стиль рок-музики без барабанів і ударної установки.

В класичній ударній установці відбуваються чергові зміни: набір в ній стає різноманітним і доповнюється різними елементами. Крім того, змінюється тембр звучання барабану: він звучить голосніше, глибоко, низько і насичено. Можуть використовуватися різні варіанти ритму, що раніше не використовувалися. З'явилася нова манера гри на двох бас-барабанах (бласт-біт).

Особливий, властивий рок-музиці натиск досягається тим, що удари бас-барабанів припадають не тільки на сильну долю, але й на слабку. Використовується швидкий басовий дріб, що дозволяє домогтися стрімкого шаленого ритму. У нових ритмічних малюнках спеціально зміщуються акценти [25].

Найпомітніше нововведення, що стосується ударних інструментів в руслі рок-музики — поява бласт-бітів (манери гри на двох бас-барабанах). Це одна із найважливіших подій, що призвела до здатності сильно змінювати музичне звучання і навіть дала поштовх появі нових музичних стилів. Двома барабанами замість одного, ударники почали комплектувати свої набори досить давно, але повноцінно застосовуватися таке рішення стало тільки в 80-х роках ХХ століття [10].

Також розширюються можливості музикантів по застосуванню засобів вираження, особливо тих, що створюють відчуття напору. Нові ритмічні малюнки зі зміщенням акцентів відкрили музикантам можливості для оновлення та прогресу в виразних засобів рок-музики. Нині, техніка гри на двох барабанах розрослася до суцільних масивів з дробів тридцяти двох і

шістдесяти чотирьох тривалостей, що нагадує тихе гудіння (в стилях "death metal", "black metal") [10].

З'явився привід (або кардан), більш зручний для гри, ніж два великих басових барабана. Він являє собою педаль для двох ніг з двома колотниками. Великий набір барабанів, том-томів, рото-томів, тарілок, «видових» ударних інструментів, зібраних в певну систему, що дозволяє виконавцю грати як руками, так і ногами за допомогою педалей - такою є сучасна ударна установка.

Останні десятиліття ознаменовані появою і широким поширенням електронних барабанів. Поки що в рок-музиці вони використовуються для створення деяких акустичних ефектів, але перед виконавцями відкриті широкі перспективи для їх використання.

Підсумовуючи, варто сказати про те, що ударні інструменти - це «серце» рок-групи. У той час як барабанщики, можливо, найменш відомі учасники групи (барабанщик буквально найдальший тил на сцені), їх роль, мабуть, найважливіша. Збереження ритму дозволяє всій групі залишатися разом.

Висновки до 1 розділу

Виконавши завдання, що стояли перед початком написання магістерської роботи, можна дійти наступних висновків.

Під ударними розуміються музичні інструменти, звук на яких видобувається ударом (руками, паличками, молоточками тощо) по тілу, що стає його джерелом. Іноді ударні музичні інструменти називають словом перкусія. Музикант, що грає на ударних інструментах називається ударником, або перкусіоністом, в рок-групах — барабанщиком.

Всі ударні інструменти, в залежності від можливостей отримання звуків та музичних якостей діляться на два види: з невизначеною висотою звуку (тарілки, барабани) і з визначеною висотою звуку (ксилофон, литаври).

Залежно від типу звучачого тіла (вібратора), ударні інструменти поділяються на перетинчасті (литаври, барабани, бубон та ін.), пластинчасті (ксилофони, віброфони, дзвіночки та ін.), самозвучні (тарілки, трикутники, кастаньети та ін.).

Гучність звучання ударних інструментів, залежить від амплітуди коливань і розмірів звучачого тіла, тобто сили удару. Є інструменти, у яких посилення звучання досягається шляхом додавання резонаторів. Тембр їх звучання залежить від декількох факторів, головними з яких є матеріал, з якого виготовлений інструмент, форма звучачого тіла і спосіб нанесення удару.

Ударні інструменти постійно вдосконалювалися і видозмінювалися, зокрема з'явилася можливість працювати в приміщеннях. Нині неможливо уявити собі стиль рок-музики без барабанів і ударної установки.

Характеристика основних ударних інструментів, що використовуються в сучасній рок-музиці, проводилася на основі аналізу їх будови, видів та значення для даного стилю музики.

РОЗДІЛ II. УДАРНІ МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ В СУЧАСНІЙ РОК-МУЗИЦІ

2.1. Характеристика основних сучасних ударних рок-інструментів

Характеристика основних ударних інструментів, що використовуються в сучасній рок-музиці, буде проводитися на основі аналізу їх будови, видів та значення для даного стилю музики.

2.2.1. Бас-барабан

Бас - барабан, або басовий барабан, великий барабан, який виробляє звук низького визначеного або невизначеного поля. Бас-барабан, як правило, виготовляється у циліндричній формі з діаметром барабана набагато більшим, ніж його глибина (рис. 2.1). Мембрана може бути виконана зі шкіри теляти або пластику. Бас-барабани випускаються в різних розмірах, проте розмір має мало спільного з об'ємом звучання. Розмір вибирається, ґрунтуючись на зручності та естетику [18].

Рисунок 2.1. Бас-барабан

Бас-барабан зазвичай розташований на підлозі, він лежить на боці, повернений до слухачів однією із мембран, на якій часто написано назву рок-групи. Грають на ньому, натискаючи педаль правою ногою. Його розміри — від 18 до 24 дюймів в діаметрі і від 14 до 18 дюймів в товщину. Удари великого барабана — це основа ритму групи, її головний пульс, причому, як правило, цей пульс щільно пов'язаний з ритмом бас-гітари [8].

Характерна риса рок-музики — бас-барабан з яскраво вираженим клацанням. Основна частота басового барабана знаходиться, як правило, в межах 60 - 110 Гц. У швидкому темпі бас-барабан має тенденцію «нарощувати» низькі частоти, тому підвищення частот нижче основної частоти часто стає причиною гулу і гуркоту в розділах, де звучать швидкі ритмічні фігури зведеної бас-бочки [17].

Бас-барабан входить до складу ударної установки, вдаряють по ньому за допомогою спеціальної педалі, з'єднаної з калаталом. У сучасних важких рок-напрямах для ударів по бас-бочці може використовуватися кардан (дві педалі, скріплені з калаталом карданом), що дозволяє бити по бас-барабану набагато частіше, ніж однією педаллю.

Звучання бас-бочки на концертах ще залежить від розміщення мікрофона: зовні або всередині барабана.

Станом на сьогоднішній день, серед брендів, що користуються широкою популярністю серед рок-груп виділяють: TAMA, YAMAHA, DW, PEARL, MAPEX та ін. [14].

2.2.2. Малий (робочий) барабан

Малий (робочий) барабан вважається основним елементом установки і візитною карткою ударника. Зазвичай розташовується між ніг, для зручності гри і підкреслення власної важливості. Малий барабан створює ритм на пару з бас-бочкою і хай-хетом [10].

Являє собою металевий, пластиковий або дерев'яний циліндр, зтягнутий з обох сторін шкірами (в сучасному вигляді замість шкіри - мембрана з полімерних сполук в просторіччі звана «пластик»), із зовнішнього боку однієї з яких натягнуті струни або металеві пружини (рис.2.2).

Рисунок 2.2. Малий(робочий) барабан

Робочий барабан - це саме той вибуховий звук, схожий на постріл, який виконується практично в кожній рок-пісні, який грає, ритмічно чергуючись з бас-бочкою. Вибуховою звук виходить завдяки конструкції барабана: звуковий тиск всередині корпусу, що виникає в результаті удару паличкою по верхньому пластику, передається на нижній пластик, до якого посередині тулиться спеціальна пружина, і саме контакт пластику з пружиною разом з ударом об верхній пластик створюють такий звук [28].

Малий барабан — це відносно тонкий барабан, від 5 до 7 дюймів завтовшки і діаметром 14 дюймів. На його нижній мембрані натягнуті кілька металевих пружинних дротів. При ударі по верхній мембрані пружини злегка деренчать, виробляючи шиплячий звук. Малий барабан створює так званий бек-біт — провідний ритм, який добре чути в рок-музиці, це саме той ритм, який змушує публіку пританцьовувати [18].

На характер звучання малого барабана впливає не тільки матеріал з якого він виготовлений, але і його діаметр, товщина обичайки, глибина, кромка країв діжки, кількість струн у підструннику та інші особливості будови барабана.

Різні сорти дерева мають різні звукові характеристиками, від теплого відкритого звуку клена до пробивного, гострого звуку берези. Більш товсті діжки характеризуються більш високим тоном і більшою гучністю з більш швидким загасанням, на відміну від тонких діжок. Діжки з металів - латуні, бронзи, алюмінію та сталі, або з матеріалів типу акрилу або карбону мають тенденцію звучати яскраво і навіть більш голосно, з достатньою проекцією. Взагалі, більш дрібному барабану буде властивий яскравіший тон і більш швидкий відгук, в той час як більш глибокому — нижчий, насичений тон і повільний відгук [18].

Пластики, які використовуються при виготовленні малих барабанів, також значним чином впливають на звук, який виходить від барабану. Текстурований, одношаровий пластик середньої товщини, такий як Remo Ambassador або Evans Genera і тонкий або середньої товщини резонансний пластик, типу Remo Diplomat або Ambassador, відмінно працюють для гострого, відкритого, чутливого звуку і природного сустейну. Такий сетап використовується більшістю рокових барабанщиків. Але на малому барабані для сесії в стилі "важкий рок" краще може спрацювати 2-ух шаровий пластик з більш матовим, повним звучанням і сфокусованою атакою [35].

Малий барабан - один з найвиразніших елементів ударної установки в музиці metal. При формуванні звуку цього інструмента в рівній мірі важливий як звук самого інструменту, так і акустичний простір запису, який багато в чому визначає кінцеве звучання інструменту. Як і для інших стилів рок-музики, в металі природний звук малого барабана часто формується двома треками. Трек верхнього пластика (top snare) утворює «тіло» малого барабана, трек нижнього пластика (bottom snare) слугує джерелом звуку струн.

Нині, серед брендів, що користуються широкою популярністю серед рок-груп, виділяють MAREX, YAMAHA, TAMA [14].

2.2.3. Том-томи

Том-том - ударний музичний інструмент циліндричної форми без підструнника. На том-томах грають барабаними паличками з невеликими твердими головками. Разом із малим барабаном, бас-барабаном і тарілками том-томи становлять стандартну конфігурацію, яка використовується в сучасній рок-музиці. Кількість том-томів в серійних моделях ударних установок може варіюватися від одного до шести (і більше, в випадках не серійного виробництва) [8].

Зазвичай том-томи складаються з обичайки (кадла), фурнітури і пластика. Пластики встановлюються на одну або обидві сторони барабана. Діаметр барабана варіюється від 8 до 18, а глибина - від 6 до 18 дюймів, в залежності від виробника і музичного стилю. Том-томи виготовляються для кріплення до стійки або бас-барабану [19].

Існує декілька варіацій том-томів, які використовуються в сучасній рок-музиці.

Одноглаві том-томи, також відомі як концертні томи. Концертні томи мають одну головку і оболонку трохи дрібнішу, ніж відповідний двоглавий том. Філ Коллінз, як і раніше використовує чотири одноглавих томи в його установці.

Rototoms не має оболонок взагалі, тільки одну головку і сталеву раму. На відміну від більшості барабанів, вони мають змінну певну висоту, а деякі виконавці пишуть музику для них, як для інструменту, що потребує особливих заміток. Вони можуть бути швидко налаштовані, повертаючи головку. Так як головка обертається, це підвищує або знижує її положення щодо ободу барабана і тому збільшує або зменшує напругу в головці [19].

Гонг бас-барабан (гонг-барабан), є великим, одноголовим томом часто розміром в 20- 22 дюйма. Звук гри, вироблений гонг-барабані, схожий на звук гри на бас-барабані, хоча є більш відкритим і більше підтримуваним. Гонги можуть бути встановлені зі стандартним розміщенням для гри ногою, хоча

багато барабанщиків монтують їх під кутом поруч з підлогою. Відомі наступні рок-виконавці, що використовують гонг-барабани: Ніл Пірт, Стюарт Коупленд, Бруфорд, Саймон Філіпс, Джейсон Бітнер, Майк Ховард [12].

Обробка звучання томів в студійних записах поєднує в собі методи, характерні для обробки звучання бас-барабану і малого барабану. Основне завдання полягає в отриманні стійкого звуку томів з достатньою вагою і атакою, в отриманні кращого звучання для кожного тому в контексті міксу, а також в рамках стилю гри самого барабанщика. Використовувати семпли для заміни томів не рекомендується, так як при повному заміщенні вони матимуть яскраво виражене штучне звучання [17].

2.2.4. Електронні барабани

В сучасній рок-музиці електронні барабани використовуються лише при студійних записах. Проте, зважаючи на потенціал їх подальшого використання в музиці та в рок-напрямку, зокрема, необхідно надати їм коротку характеристику.

Електронні барабани від акустичних відрізняються принципом звукодобування, а точніше — джерелом звучання. Структура установки, як і при акустиці, може бути різною, може бути різна кількість томів, тарілок. Але робота таких барабанів нагадує роботу з MIDI-клавіатурами: окремі частини установки слугують для передачі сигналу на основний блок, де йде його обробка з подальшою передачею на підсилювач для відтворення. З цього виходить, що такого роду установки безглузді без додаткової акустичної системи для відтворення гри барабанщика [22].

Сфери використання таких установок досить широкі: зручно їх використовувати на студіях звукозапису, так як є можливість писати як вхідний сигнал (за принципом MIDI), так і вже оброблений готовий звук «рідним» процесором установки. Завдяки підключенню по MIDI виникає можливість грати на високоякісних ударних установках, використовуючи

спеціальні плагіни і програми в реальному часі, а також здатність вибрати бажаний звук установки вже після запису. З акустичними барабанами складніше, так як для запису необхідно спеціальне приміщення, комплект мікрофонів, хороший барабанщик і розумний підхід. При записі електронних ударних першими двома пунктами можна нехтувати. Головний плюс електронних барабанів — основний записаний трек після запису можна редагувати [22].

Про можливості широкого використання електронних барабанів в сучасній рок-музиці свого часу заявляв культовий рок-барабанщик Ніл Пірт.

2.2.5. «Залізо» (тарілки)

«Залізо» (тарілки) допомагають робити різні акценти в міксі, зробити його більш ритмічним, прикрасити динамічно. Якщо взяти тарілку в руку, придивитися, можна безумовно побачимо купол. У самій середині купола зазвичай розташовується отвір, необхідний для кріплення тарілки. Поруч з куполом знаходиться тіло тарілки, так звана *ride*-зона. Край тарілки тонший, його називають ударною або *crash*-зоною (рис. 2.3) [21].

Рисунок 2.3. Ударні тарілки

Всі три частини (зони) тарілки в руках професійного рок-барабанщика перетворюються в ігровий простір:

- гра в купол породжує дзвоновий звук, що відрізняється від інших. Це покращує динаміку гри;

- гра в ride-зоні розкриває звук тарілки не відразу. Це так званий ring з обертонами, властивими саме цій тарілці, тому тут звучання чіткіше. Вдаряють сюди в основному головкою палиці і ведуть ритмічну партію (наприклад, під час приспіву);

- гра в crash-зоні демонструє повний звук тарілки. Це її найтонша і гучна частина, так що тут чіткість знижується за рахунок збільшення гучності [21].

Два параметри, що впливають на звучання тарілки, - це розмір і її вага (товщина). Розмір тарілки - це її діаметр, який вимірюють в дюймах. Тарілки з великим діаметром використовують на великих майданчиках, так як вони можуть прокачати звучання сету, а ось тарілки з маленьким діаметром більш вибухові. Значення також має розмір купола: тарілки з більшими, більш профільованими куполами виробляють більше обертонів, тому звучать дзвінкіше і голосніше. Вага (товщина) впливає на гучність звуку, загальне звучання і міць тарілки. Тонкі інструменти мають швидку атаку і звучать яскравіше, у важких тарілок звук більш широкий і гучний. Важкі «crash» і дають велику атаку і краще прорізають, а важкі «hat» и і «ride» народжують чітку і ясну артикуляцію, так що чути кожен удар [3].

Сучасні рок-барабанщики мають великі комплекти ударних тарілок різної конфігурації.

Тарілки виробляють з різних сплавів. Виділяють чотири основних, але в основі кожної з них лежить мідь: дзвонова бронза (bell bronze), ковка бронза (malleable bronze), латунь (brass) і нейзильбер (nickel silver - сплав міді, цинку та нікелю).

Виділяють наступні види тарілок, які використовують в сучасній рок-музиці. Тарілки креш (crash) — від однієї до нескінченної кількості таких тарілок використовують для гри акцентів, або більш агресивного ведення

ритму, маючи щільний, потужний звук. Райд (ride) - тарілка, по діаметру зазвичай більше тарілок креш. Використовується як для ведення ритму, так і для більш потужного і довше затухаючого акценту. Сплеш (splash) - тоненькі тарілочки з маленьким діаметром. Використовуються для різних заповнень або розстановки синкоп і, знову ж таки, акцентів. Чайна (china) - тонкі, на перший погляд нібито вивернуті навиворіт тарілки, що доставляють шум і «брудні» тони.

Hihat представляє собою пару тарілок (за профілем таких же, як crash, але зазвичай трохи товщі), закріплених на спеціальній стійці з ножним механізмом, що дозволяє бити тарілки одна об одну. Розрізняють відкрите і закрите положення. Звук видобувають як ударом палички в обох цих положеннях, так і шляхом натискання ногою на педаль, внаслідок чого тарілки вдаряються одна об одну. Деякі барабанщики використовують два crash і намагаються тим самим домогтися звучання старих шиплячих hat середини ХХ століття. Також іноді зустрічаються hat з отворами в нижній тарілці і вигнутою поверхнею. Ці технічні хитрощі сприяють швидкому відтоку повітря і більш чіткому звучанню [21].

2.2.6. Барабанні палички

Барабанні палички використовуються для гри на ударних інструментах (рис.2.4). Вони мають наступну будову: комель (butt) - це балансна частина (товстий кінчик), для збільшення сили удару і гучності комель можна використовувати як ударний наконечник; тіло (body) - це основна і сама велика частина, яка служить місцем хвата, а також ударною частиною при грі по рімшоті; плече (shoulder) - це область палиці, розташована відразу за наконечником, яку багато барабанщиків використовують для удару по тарілці креш, рімшота і зворотних ударів, чергування ударів кінцем і плечем до хай-хету створює основу ведення ритму; шийка (neck) — це частина палички, яка відіграє роль переходу плеча в наконечник [14].

Рисунок 2.4. Барабанні палички

Барабанні палички, зазвичай, виготовляються з дерева (клен, ліщина, дуб, граб, бук). Існують також моделі, зроблені цілком або частково зі штучних матеріалів - поліуретан, алюміній, карбон та ін. Часто зустрічаються випадки виготовлення зі штучних матеріалів наконечника палички, в той час як «тіло» палички залишається дерев'яним. Зараз все популярнішими стають нейлонові наконечники, за рахунок своїх виняткових характеристик зносостійкості [3].

Наконечник (tip) барабанних паличок має різну форму і розміри, від яких залежить інтенсивність, гучність і тривалість отриманого звуку. Відмінність типів наконечників між собою досить умовна, крім того, у більшості фірм свої стандарти наконечників, відмінні від стандартів інших фірм. Проте, прийнято виділяти 4 наступних типи: круглі, циліндричні, гострі і «в формі кісточки від оливи» [3].

Для позначення товщини і ваги різними виробниками іноді використовуються різні маркування. Деякі виробники (Pro Mark, Vic Firth, ZILDJIAN та ін.) класифікують палички по стилям музики (Rock, Jazz, Orchestral).

Літерні позначення раніше вказували на область застосування тієї чи іншої моделі, але на даний момент майже повністю втратили свій сенс. Різні

виробники можуть застосовувати різні схеми позначення, проте нині найпопулярнішим є таке позначення:

- буква «А» ставлять на паличках, які мають більш тонкі шийки і порівняно невеликі головки, що дозволяє барабанщику витягувати більш тихий і м'який звук;

- буква «В». Палички цієї моделі мають більший (в порівнянні з «А») розмір плеча і головки для більш гучної гри. Часто використовуються у важкій музиці;

- буква «S». Так маркують вироби найбільшого розміру, використовувалися раніше в вуличних і маршових оркестрах;

- буква «N» означає Nylon. Дана буква дописується в кінці маркування (наприклад, «5A N») і вказує на наявність у палички нейлонового наконечника.

Цифрові позначення вказують на діаметр (товщину) палиці, яка впливає на звук. Номери позначають товщину: чим вище номер, тим важче паличка. Всі бренди використовують одну систему нумерації. Наприклад, палиця 2В товщі, ніж 5В [1].

Підсумовуючи вищенаведене, слід сказати про те, що нині існують три основні категорії барабанних паличок, що використовуються в рок-музиці:

- 7А — це найтонші і легкі (для м'якого звуку). Вони надають барабанам більш оркестрового звучання, проте їх рідко використовують для гри рудиментів, так як для цього підійдуть палички товстіші;

- 5А – найпоширеніші, середні за товщиною. Дозволяють грати голосно або тихо. Універсальні і підходять для будь-якого стилю, особливо рок-музики;

- 2В / 5В — товщі, ніж попередні, витягають гучний звук з барабанів. Вони ідеальні для гри металу і важкого року [14].

2.2.7. Ударна (барабанна) установка

По-суті всі розглянуті вище ударні музичні інструменти сучасної рок-музики асимілюються в єдиний, комплексний, ударний музичний інструмент—

ударну (барабанну) установку. Під нею слід розуміти набір барабанів, тарілок і інших ударних інструментів, пристосований для зручної гри музиканта-барабанщика (рис. 2.5).

Рисунок 2.5. Ударна (барабанна) установка

По окремим інструментам установки рок-виконавці (барабанщики) грають барабанными паличками. Для гри на хай-хеті і бас-барабані використовуються педалі, тому барабанщик грає, сидячи на спеціальному стільці або табуреті [11].

У стандартну ударну установку входять наступні елементи:

1) барабани:

- бас-барабан («бочка», bass drum);

- малий барабан (snare drum, робочий барабан) - основний інструмент установки;

- три том-томи: високий том-том (high tom-tom), низький том-том (middle tom-tom) - обидва в просторіччі зуться альтами, наземний том-том (або просто том, floor tom-tom).

2) тарілки:

- креш (crash) - тарілка з потужним, шиплячим звуком;

- райд (ride) - тарілка з дзвінким, але коротким звуком для акцентів;

- хай-хет (hi-hat) - дві тарілки, встановлені на одному стрижні і керовані педаллю [11].

Кількість інструментів в установці у кожного виконавця різна і залежить від його стилю. Мінімальні установки використовуються в рокабіллі, а установки виконавців прогресивного року, ф'южн, металу зазвичай включають широкий набір інструментів: барабанщики використовують додаткові тарілки (об'єднуються терміном ефект-тарілки: сплеш (splash), чайна (china) та ін.) і том-томи або малі барабани, також використовуються два хай-хета [15].

Деякі виробники пропонують інший варіант ударної установки з 1 навісним і 2 наземними том-томами. Серед виконавців, що використовують такий варіант установки - Філ Радд (AC/DC), Тре Кул (Green Day), Чад Сміт (Red Hot Chili Peppers), Хена Хабеггер (Gotthard) і Джон Бонем (Led Zeppelin).

У важкій музиці (метал, хард-рок і т. д.) часто використовується два бас-барабани або подвійна педаль (т. зв. «кардан») — дві педалі, з'єднані карданним валом так, що обидві калатала б'ють в один бас-барабан по черзі. Існує також варіант ударної установки, призначений для гри стоячи (так зв. cocktail drum) [15].

По механізму видобування звуку барабанні установки діляться на два види.

Акустичні (живі), в яких звукодобування відбувається за рахунок вібрації повітря, створеної мембраною і посиленою корпусом барабана.

Електронні, в яких замість інструментів використовуються більш компактні і безшумні педи — пед схожий на циліндр, діаметром від 6 до 12 дюймів, при висоті від 1 до 3 дюймів, в якому розташований датчик (або

декілька), «знімає» удар. Сигнали від датчиків спрямовуються в електронний модуль, що обробляє удари. Модуль може генерувати звучання сам або передавати дані MIDI для секвенсора. Електронні ударні установки, крім усього іншого, відрізняються величезною кількістю вбудованих звуків, встановленими семплами і легко модульованими ефектами [15].

Роль барабанної установки в звучанні сучасної рок-музики важко переоцінити. Основною функцією барабанщика як частини ритм-секції рок-групи є створення ритмічного малюнка, (спільно з бас-гітарою та ритм-гітарою). Як правило, барабанщики багаторазово використовують повторювані фігури. В основі ритму — чергування низького звуку великого барабана і високого, різкого звуку малого барабана. Крім цієї основної функції барабанщик прикрашає, підкреслює основні акценти і змінює тони. При цьому використовуються головним чином тарілки, особливо креш, або дріб на малому барабані. Деякі рок-сингли включають соло на ударних, в цей час інші інструменти відходять на задній план. Барабанні партії рок-музики експресивні, сильні, з великими енергійними переходами [11].

Підсумувати вищенаведене хочеться словами Міккі Ді, ударника легендарної рок-групи Motörhead зазначити, що на сцені енергія і саме сценічне шоу важливі не менше, ніж сам процес гри на інструментах. Гра на барабанах це тільки частина професії барабанщика, для виразності потрібно бути шоу-меном, і я завжди пам'ятаю про це під час виступів.

2.3. Музична перкусія: допоміжні ударні інструменти, що використовуються в сучасній рок-музиці

Перкусією називають великий клас ударних інструментів, які не входять до складу класичної ударної установки і покликані урізноманітнити звучання, створювати або підкреслювати ритміку композиції (рис.2.6). Безсумнівно, це одні з найбільш ранніх музичних інструментів, які з'явилися на зорі людської історії, і відігравали найважливішу роль у ритуальній музиці племен древніх

людей. Звук перкусії витягується ударами рук або паличок, або струшуванням і погойдуванням самого ударного інструменту [16].

Рисунок 2.6. Музикальна перкусія

Розглянемо інструменти, які входять до музичної перкусії та практику їх використання в сучасній рок-музиці.

Тамбурин і бубон – схожі ударні інструменти, які представляють із себе обруч - найчастіше дерев'яний або пластиковий, на якому кріпляться металеві тарілочки або дзвіночки. Бубон відрізняється тим, що має натягнуту на обруч шкіряну мембрану. Існують також вид тамбурина, який може кріпитися на стійку хай-хета традиційної ударної установки (такий можна почути у барабанщика Led Zepplin Джона Бонема) [23].

Джембе — барабан з мембраною зі шкіри. Розміри, тембр і оформлення джембе можуть дуже сильно відрізнятися, роблячи цей інструмент одним з найбільш багатоліких і популярних у світі. Як приклад рок-пісні, яку не можна уявити собі без звуків джембе, можна назвати Black Magic Woman Карлоса Сантани, ця пісня взагалі повна найрізноманітнішої перкусії та є яскравим прикладом її активного і грамотного використання [16].

Кахон являє собою дерев'яну коробку, на якій музикант сидить зверху і витягує звук ударами по одній із граней. Завдяки натягнутим усередині струнам або пружинам, досягається велика різноманітність одержуваних звуків. В умілих руках кахон може досить успішно виконувати роль замітника ударної установки. Відомий гітарист Пако Де Лусія широко використовує кахон в музиці фламенко, зробивши його звук "візитною картою" своїх записів [23].

Маракаси — традиційний стародавній інструмент індіанців Таїно, який в наші дні неймовірно популярний на території Латинської Америки. Завдяки простоті освоєння і компактності, цей інструмент набув широкого поширення в різних жанрах сучасної музики. Музика, що на стику ритм-н-блюзу, року та музики соул, пісня "You Can not Always Get What You Want" авторства The Rolling Stones може слугувати відмінним прикладом вдалого застосування маракасів [16].

Ковбелл (Cowbell - коров'ячий дзвоник) - металевий ударний інструмент з характерним звуком, який використовують як самостійно, так і в складі сету барабанної установки. Часто їм замінюють або підкреслюють партії тарілки райд. Іншим схожим інструментом є Джем-Белл, який відрізняється формою, але використовується для тих-же функцій. Одним з найвідоміших прикладів аранжування з ковбеллом є чудова пісня Do not Fear the Reaper американської групи Blue Oyster Cult [16].

Шейкер — ціле сімейство інструментів, у яких процес звукодобування полягає у струшуванні полого корпусу, наповненого різними сипучим вмістом. Найбільшого поширення набули шейкери, які за розміром і формою нагадують куряче яйце. Їх звук зазвичай використовують в аранжуванні, щоб надати композиції відчуття спокійної течії (часто можна почути в музиці босанова). Цікаво, що відомий інструмент "палиця дощу" також є шейкером.

Бонго (бонги) — кубинський інструмент, представлений найчастіше у вигляді двох скріплених барабанів, у кожного з яких тільки одна мембрана. Його яскравий, прорізаючий звук неможливо сплутати ні з яким іншим. Цей

інструмент підкреслює ритм в пісні Chasing Shadows класиків року Deep Purple [23].

Глюкофон (або tank drum) — є відносно молодим інструментом, який був винайдений десятиліття тому. Це схожий на літаючу тарілку металевий тональний язичковий барабан. Спочатку корпус інструменту робили кустарним способом з частин газових балонів, але зараз вже з'явилися фабричні зразки. Язички мають фіксовану висоту звучання, тому існує маса різновидів цього інструменту з різним набором доступних нот (ладом). Глюкофон часто плутають з хангом, який при зовнішній схожості має дещо інший принцип видобування звуку і більш складну техніку гри [16].

Гонг замикає наш список, але явно лідирує на рівні пафосу і "крутизни". Це досить недешевий і нелегкий інструмент, який використовують найчастіше в оркестровій музиці. Один або кілька гонгів також іноді розташовують за спиною у барабанщиків відомих рок-груп (особливо це було популярно в 70-80-х роках). Звук гонга можна почути у вступі пісні Almost Human легендарних Kiss. Епохальна джазова композиція Acknowledgement Джона Колтрейна також починається з удару в гонг.

Складно знайти хітові композиції, в аранжуванні яких хоча б мінімально не використовується перкусія. Список хітів, прикрашених звуками цих інструментів, тягнеться через кілька останніх десятиліть історії популярної рок-музики: починаючи з канонічних пісень the Beatles, the Rolling Stones і Boney M, закінчуючи сучасними треками Slipknot і Tame Impala.

За нашого часу, поняття перкусії стало набагато ширшим. Зараз музиканти, які хочуть виділитися із загальної маси, самі виготовляють власні ударні інструменти, що відрізняються індивідуальним звучанням, буквально з усього підряд (відомі Blue Man Band, Hurra Torpedo, або все ті ж Slipknot є яскравими прикладами такого підходу). Можна сказати, що шляхом експериментів кожен виконавець створює власний звук перкусії, формуючи унікальний саунд своєї музики.

Висновки до 2 розділу

Бас-барабан, або басовий барабан, великий барабан, який виробляє ноту низького визначеного або невизначеного поля. Характерна риса рок-музики - бас-барабан з яскраво вираженим клацанням. Бас-барабан входить до складу ударної установки, вдаряють по ньому за допомогою спеціальної педалі, з'єднаної з калаталом. У сучасних важких рок-напрямах для ударів по бас-бочці може використовуватися кардан (дві педалі, скріплені з калаталом карданом), що дозволяє бити по бас-барабану набагато частіше, ніж однією педаллю.

Малий (робочий) барабан вважається основним елементом установки і візитною карткою ударника. Зазвичай розташовується між ніг, для зручності гри і підкреслення власної важливості. Робочий барабан - це саме той вибуховий звук, схожий на постріл, який виконується практично в кожній рок-пісні, який грає, ритмічно чергуючись з бас-бочкою.

Том-том — ударний музичний інструмент циліндричної форми, без підструнника. На том-томах грають барабанними паличками з невеликими твердими головками. Разом із малим барабаном, бас-барабаном і тарілками том-томи становлять стандартну конфігурацію, яка використовується в сучасній рок-музиці. Кількість том-томів в серійних моделях ударних установок може варіюватися від одного до шести.

Електронні барабани від акустичних відрізняються принципом звуко-видобування, а точніше кажучи — джерелом звучання. В сучасній рок-музиці електронні барабани використовуються лише при студійних записах.

«Залізо» (тарілки) допомагають робити різні акценти в міксі, зробити його більш ритмічним, прикрасити динамічно. Виділяють наступні види тарілок, які використовують в сучасній рок-музиці: креш (crash), райд (ride), сплеш (splash), чайна (china), хай-хет (hi-hat).

Барабанні палички використовуються для гри на ударних інструментах. Наконечник барабанних паличок має різну форму і розміри, від яких залежить

інтенсивність, гучність і тривалість отриманого звуку. Для позначення товщини і ваги різними виробниками іноді використовуються різні маркування. що сьогодні існують 3 основних категорії барабанних паличок, що використовуються в рок-музиці: 7A, 5A, 2B / 5B.

ВИСНОВКИ

Виконавши завдання роботи, можна дійти наступних висновків.

1. Опрацювавши чималий ареал літератури, було охарактеризовано ударні музичні інструменти та їх особливості використання в рок-музиці.
2. Визначено, що майже будь-яка рок-група, сучасна чи ні, не уявляється без ударних інструментів. Ударні інструменти, до яких ми звикли нині відрізняються від тих, що були раніше. Барабанщики мусили пристосовуватися до нових інструментів, тому що з'являлося дуже багато нового у сфері року. В рок-групах почала використовуватися перкусія (бонги, конги, гуеро та інші).
3. Проведено класифікацію сучасних ударних інструментів, до яких слід віднести: тамбурин, бубон, шокалю, джембе, кахон, маракас, ковбелл, шейкер, бонги, глюкофон, гонг. Сьогодні, музиканти які хочуть виділитися із загальної маси, самі виготовляють власні ударні інструменти, що відрізняються індивідуальним звучанням, буквально з усього підряд (відомі Blue Man Band, стьобні Hurra Torpedo, або все ті ж Slipknot є яскравими прикладами такого підходу).
4. Проаналізовано особливості використання названої групи інструментів в сучасній рок-музиці. Ударна (барабанна) установка — набір барабанів, тарілок і інших ударних інструментів, пристосований для зручної гри музиканта-барабанщика. У стандартну ударну установку входять наступні елементи: 1)барабани: бас-барабан, малий барабан, три том-томи: високий том-том, низький том-том; наземний том-том; тарілки: креш (crash), райд (ride), хай-хет (hi-hat). Кількість інструментів в установці у кожного виконавця різна і залежить від його стилю. Мінімальні установки використовуються в рокабіллі, а установки виконавців прогресивного року, ф'южн, металу зазвичай включають широкий набір інструментів. Роль барабанної установки в звучанні сучасної рок-музики важко переоцінити.

Основною функцією барабанщика як частини ритм-секції рок-групи є створення ритмічного малюнка, (спільно з бас-гітарою, ритм-гітарою. Допоміжні ударні інструменти, що використовуються в сучасній рок-музиці та не входять до складу класичної ударної установки називають перкусією. Ці інструменти покликані урізноманітнити звучання, створювати або підкреслювати ритміку композиції.

5. Розглянуто конкретні музичні інструменти, що використовуються в сучасному року, як основні так і допоміжні. Всі ударні інструменти, в залежності від можливостей отримання звуків та музичних якостей діляться на два види: з невизначеною висотою звуку (тарілки, барабани) і з визначеною висотою звуку (ксилофон, литаври).

Залежно від типу звучачого тіла (вібратора), ударні інструменти поділяються на перетинчасті (литаври, барабани, бубон та ін.), пластинчасті (ксилофони, віброфони, дзвіночки та ін.), самозвучні (тарілки, трикутники, кастаньєти та ін.). Останні десятиліття ознаменовані появою і широким поширенням електронних барабанів. Поки що в рок-музиці вони використовуються для створення деяких акустичних ефектів, але перед виконавцями відкриті широкі перспективи для їх використання.

Підсумовуючи, варто сказати про те, що ударні інструменти - це «серце» рок-групи. У той час як барабанщики, можливо, найменш відомі учасники групи (барабанщик буквально найдальший тил на сцені), їх роль, мабуть, найважливіша. Збереження ритму дозволяє всій групі залишатися разом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анреєва Є. Ударні інструменти сучасного симфонічного оркестру. Київ : Муз. Україна, 1990. 77 с.
2. Блюз из подвала: сов. Рок-музыка в стихах, фот. И размышл. Ставрополь: Кн. изд-во, 1990. 317 с.
3. Бондаренко В., Дроздов Ю. История рок-музыки: Европа. Америка. Австралия: ООО «Амалфея», 1997. 166 с.
4. Бронзовый рок: рождения русского рока/сост. И.Стороффа. СПб.: Амфора, 2007. 389 с.
5. Все о барабанах. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://jamschool.by/vse-o-barabanah/>(дата звернення: 22.06.2020)
6. Все о барабанных палочках. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://rock-music.ru/articles/vse-o-barabannykh-palochkakh/>(дата звернення: 15.11.2020)
7. Горохов В. Школа игры на ударной установке. Москва: Музыка, 2014. 56 с.
8. Дмитриев Г. Ударные инструменты: трактовка и современное состояние. Москва: Сов. композитор, 1991. 143с.
9. Егоров Т., Штейман В. Ритмические упражнения для малого барабана. Москва, 1988.
10. Запись малого барабана. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://mymusicnews.org.ua/world-of-drums/drums-recording/snare-drum-recording.html>(дата звернення: 22.02.2020)
11. Из чего состоит барабанная установка: заметка для начинающих ударников. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://shademark.ru/muz-instrumenty/iz-chego-sostoit-barabannaya-ustanovka-zametka-dlya-nachinayushhih-udarnikov.html>(дата звернення: 04.10.2020)

12. История барабанов и современных ударных инструментов. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://mydrum.ru/poleznoe/istoriya-barabanov-sovremennih-udarnih-instrumentov>(дата звернення: 06.10.2020)
13. История музыкальных рок-инструментов. [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://www.tequilajazzz.com/istorij_rok_muzykalnyh_instrumentov-5.html(дата звернення: 05.02.2020)
14. Интернет-магазин «Luxpro». Ударні інструменти. [Электронный ресурс] - Режим доступа: https://luxpro.ua/ua/articles/184-muzika_zseredini_udarni_instrumenti_chastina_1(дата звернення: 29.01.2020)
15. Козлов А. Рок: истоки и развитие. Москва : Мега-Сервис, 1998. 192 с.
16. Козлов А. Рок-музыка: истоки и развитие ч.1. Москва : Знание, 1989. 56 с.
17. Козырев М. Мой Rock-n-Roll: трилогия: том 1. Blask Boock. Москва: Гаятри, 2007. 192 с.
18. Котонський В. Ударні інструменти в сучасному оркестрі. Киев : Муз. Україна, 1971. 59 с.
19. Лисых В.В. Формирование у обучающихся навыков игры на ударных инструментах в условиях дополнительного образования. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/12746/2/Lisiyh.pdf>. (дата звернення: 13.04.2020)
20. Матеріал із Вікіпедії. Ударна установка. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0D1%80%D0%BD%D0>(дата звернення: 09.06.2020)
21. Музыкальная перкуссия. [Электронный ресурс] - Режим доступа: https://muztorg.ua/index.php?route=information/aridius_news&aridius_news_id=155(дата звернення: 26.05.2020)
22. Макиевский С. Ритмика для всех: школа постановки барабанщиков. Санкт-Петербург : Музыка, 2005. 104 с.

23. Набок И. Рок-музыка: эстетика и идеология. Ленинград: Знание, 1989. 32 с.
24. Основы сведения тяжелого рока. [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://academyofsound.ru/stati_/osnovy_sviedeniia_muzyki_ (дата звернения: 12.08.2020)
25. Орлова И. В ритме новых поколений. Москва: Знание, 1988. 54 с.
26. Откидач В. Рок-музыка і світовий художній процес. Харьков : ХДАК, 2005. 294 с.
27. Пластики для малого барабана и томов. [Электронный ресурс] - Режим доступа: https://lutner.ru/catalog/plastiki_dlya_malogo_barabana_i_tomov/ (дата звернения: 16.03.2020)
28. Посиделов В. Магия рок-музыки. Ростов на Дону : Феникс, 2001. 318 с.
29. Раздобудов А. Школа игры на ударных инструментах. Москва : Изд-ство В. Катанский, 2006. 88 с.
30. Размеры бас-барабанов и звук. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://www.drumspeech.com/articles.php?id=78> (дата звернения: 15.06.2020)
31. Радо А. Теоретические основы игры на звуковысотных ударных инструментах. Астрахань : Астрах. гос. консерватория, 2002. 126 с.
32. Рок-барабаны: экспресс-курс/К.Кузнецов, К.Смолин. Москва : Смолин К. О., 2008. 48 с.
33. Соколов Г. В. Ударная установка: вопросы эволюции и исполнительства: дисс. кандид. искусств.: 17.00.02. Москва, 2010. 172 с.
34. Статья «Все о барабанах». [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://mirm.ru/news/drums/> (дата звернения: 25.06.2020)
35. Стронг Д. Ударные инструменты для чайников. Москва : Изд-ство: «Диалектика», 2005. 126 с.

36. Строение, виды и особенности тарелок для ударных установок. [Электронный ресурс] - Режим доступа: [https:// rock -music.ru/articles/stroenie-vidy-i-osobennosti-tarelok-dlya-udarnykh-ustanovok/](https://rock-music.ru/articles/stroenie-vidy-i-osobennosti-tarelok-dlya-udarnykh-ustanovok/)(дата звернення: 12.03.2020).
37. Ударні інструменти: назви і види - Музыка – 2020. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://ukr.mainstreetartisans.com/3912322-percussion-instruments-names-and-types>(дата звернення: 06.08.2020).
38. Электронные барабаны. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://houserock.ru/arhiv/raznoe/2716-elektronnye-barabany.html>(дата звернення: 14.11.2020).
39. Янбеков Р. Прогрессивная игра на ударных в стиле Thrash Metal. Изд-ство: «Простобук», 2011. 46 с.
40. Cianci B. Great Rock Drummers of The 60s. Milwaykct, 1989.
41. Dean M. The drum: a history. Lanham, 2012.
42. Jakob F. Schlagzeug. Bern: Stuttgart, 1979.
43. Profiles Ofinternational Drummers, Percussionists, Musicians by Paiste Cymbals, Gongs. N. 1975.

